

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه، جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته تکنولوژی آموزشی

عنوان:

«بررسی میزان انطباق محتوای کتاب عربی (۱) پایه اول
مقطع متوسطه با الگوی طراحی مریل»

استاد راهنما: دکتر داریوش نوروزی

استاد مشاور: دکتر محمد حسن امیر تیموری

استاد داور: دکتر محمدرضا نیلی

پژوهشگر: علیرضا افتخاری

سال ۱۳۸۸

صلاة الاضلاع

پیشکش به

پدر و مادر عزیزم

با تشکر و سپاس فراوان از آقای دکتر نوروزی که با دانش و تجربه والای فود زحمت راهنمایی این کار را بر عهده داشتند و همچنین از آقای دکتر امیر تیموری که در مشاوره پژوهش ماضر بسیار زحمت کشیدند و با تشکر و قدردانی از آقای دکتر نیلی که داوری این کار را بر عهده داشتند.

مکیده

با توجه به اینکه محتوای برنامه های درسی دربرگیرنده بخش مهمی از فعالیتهای یاددهی-یادگیری و تجارب دانش آموزان می باشد. بنابراین دقت و اهتمام کافی در تدوین محتوا با توجه به مسائل و یافته های جدید علوم تربیتی و طراحی آموزشی، از اهمیت خاصی برخوردار است. از این رو، تحقیق حاضر به بررسی نحوه ی طراحی آموزشی کتاب عربی (۱) سال اول مقطع متوسطه و تعیین میزان تناسب محتوای آن با الگوی طراحی آموزشی مریل می پردازد. جامعه آماری در این تحقیق کتاب درسی عربی (۱) سال اول مقطع متوسطه است که در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ در حال تدریس است و نمونه بر جامعه ی آماری منطبق است زیرا کل کتاب مذکور مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد. نوع تحقیق توصیفی است و روش گردآوری اطلاعات بر اساس چک لیستی است که با مقیاس درجه بندی (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم) و مطابق با الگوی طراحی مریل تهیه شده است. پس از پایان یافتن تحقیق و تجزیه و تحلیل داده ها نتایج زیر به دست آمد:

(۳۷/۳۷٪) از محتوای کتاب از نوع حقایق، (۸۵/۵۶٪) از نوع مفاهیم، (۳/۵٪) از نوع روش کار و (۴۸/۰٪) از نوع قوانین هستند. عملکرد مورد انتظار کتاب در حد خیلی زیاد در سطح یادآوری است و از نظر میزان تناسب نحوه ی ارائه ی اولیه کتاب با نوع محتوا و سطح عملکرد؛ در بخش ارائه میزان تطابق با الگوی طراحی مریل در حد زیاد، در بخش تمرین میزان تطابق در حد متوسط و در بخش ارزیابی میزان تطابق در حد خیلی زیاد است. و از چهار اصل پیشنهادی مریل برای روشهای ارائه و ارزشیابی، دو اصل «تنوع» و «تفکیک» رعایت گردیده ولی اصول «همتاسازی» و «سطح دشواری» رعایت نگردیده است.

کلمات کلیدی: کتاب درسی، آموزش عربی، طراحی آموزشی، الگوی طراحی مریل، تحلیل محتوا.

فهرست مطالب

۱	فصل اول: طرح تمقیق
۲	مقدمه
۴	۱-۱: بیان مسأله
۶	۲-۱: ضرورت و اهمیت تحقیق
۸	۳-۱: اهداف کلی پژوهش
۸	۱-۳-۱: اهداف جزئی پژوهش
۸	۴-۱: سوالات پژوهش
۹	۵-۱: تعریف واژگان و اصطلاحات پژوهش
۱۲	فصل دوم: پیشینه و ادبیات تمقیق
۱۳	مقدمه
۱۴	۱-۲: ضرورت آموزش زبان عربی
۱۵	۲-۲: آموزش زبان عربی به عنوان زبان دوم
۱۷	۳-۲: پیشینه زبان عربی در ایران
۱۷	۱-۳-۲: کتاب های آموزشی و تعلیمی
۱۸	۴-۲: تبیین اهداف کلی آموزش زبان عربی در آموزش و پرورش
۱۸	۵-۲: مشکلات آموزش زبان عربی
۱۹	۶-۲: ضرورت برنامه ریزی جدید
۲۰	۷-۲: اهداف کلی آموزش زبان عربی در آموزش و پرورش
۲۲	۸-۲: سازماندهی محتوای کتابهای عربی
۲۴	۹-۲: معیارهای سازماندهی محتوای کتاب
۲۵	۱۰-۲: تحلیل محتوای برنامه درسی
۲۵	۱۱-۲: مفهوم برنامه درسی
۲۶	۱۲-۲: محتوای برنامه درسی
۲۷	۱۳-۲: تحلیل محتوا
۲۸	۱-۱۳-۲: مراحل تحلیل محتوا
۲۹	۱۴-۲: طراحی آموزشی چیست؟
۳۰	۱-۱۴-۲: تعریف نظام آموزشی

- ۳۰..... ۲-۱۴-۲: طراحی آموزشی
- ۳۱..... ۱-۲-۱۴-۲: طراحی آموزشی در سطح خرد
- ۳۱..... ۲-۲-۱۴-۲: طراحی آموزشی در سطح کلان
- ۳۲..... ۳-۱۴-۲: جایگاه طراحی آموزشی
- ۳۳..... ۴-۱۴-۲: الگوهای طراحی آموزشی
- ۳۴..... ۱۵-۲: هدف های آموزشی
- ۳۴..... ۱-۱۵-۲: ضرورت هدف های آموزشی
- ۳۵..... ۲-۱۵-۲: طبقه بندی هدف های آموزشی گانیه
- ۳۸..... ۳-۱۵-۲: طبقه بندی هدف های آموزشی مریل
- ۴۵..... ۱۶-۲: الگوی طراحی مریل (نظریه نمایش اجزاء)
- ۴۵..... ۱-۱۶-۲: اجزای تشکیل دهنده ی آموزش کدامند؟
- ۴۸..... ۲-۱۶-۲: ترتیب و توالی اجزای آموزش به چه شکل است؟
- ۵۶..... ۳-۱۶-۲: روش های ارائه و ارزشیابی آموزش کدامند؟
- ۵۹..... ۴-۱۶-۲: هدف / کاربرد
- ۶۰..... ۵-۱۶-۲: امتیازات الگوی مریل
- ۶۲..... ۱۷-۲: تحقیقاتی که مرتبط با موضوع تحقیق در مورد کتاب های درسی انجام گرفته است.

فصل سوم: روش انجام پژوهش..... ۶۵

- ۶۶..... مقدمه
- ۶۶..... ۱-۳: تحقیق توصیفی
- ۶۶..... ۱-۱-۳: ویژگی های تحقیق توصیفی
- ۶۷..... ۲-۳: تحلیل محتوا
- ۶۹..... ۳-۳: تحلیل کتاب درسی
- ۷۰..... ۴-۳: جامعه و نمونه آماری
- ۷۰..... ۵-۳: چگونگی انجام تحقیق

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل..... ۷۲

- ۷۳..... مقدمه
- ۷۳..... ۱-۴: تجزیه و تحلیل درس اول
- ۷۵..... ۲-۴: تجزیه و تحلیل درس دوم
- ۷۷..... ۳-۴: تجزیه و تحلیل درس سوم

۷۹.....	۴-۴: تجزیه و تحلیل درس چهارم
۸۰.....	۵-۴: تجزیه و تحلیل درس پنجم
۸۲.....	۶-۴: تجزیه و تحلیل درس ششم
۸۴.....	۷-۴: تجزیه و تحلیل درس هفتم
۸۶.....	۸-۴: تجزیه و تحلیل درس هشتم
۸۷.....	۹-۴: تجزیه و تحلیل درس نهم
۸۸.....	۱۰-۴: تجزیه و تحلیل درس دهم
۹۰.....	۱۱-۴: تجزیه و تحلیل کل کتاب

۹۶..... **فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری**

۹۷..... مقدمه:

۹۷..... ۱-۵: نتایج تجزیه و تحلیل

۹۹..... ۲-۵: محدودیت ها

۹۹..... ۳-۵: پیشنهادها

۱۰۱..... **منابع**

۱۰۴..... **ضمیمه و پیوست**

فصل اول:

طرح تحقیق

مقدمه

«تعلیم و تربیت فرایندی انسانی است که برای تحول انسان انجام می‌گیرد. به همین دلیل تصمیمات در نهاد تعلیم و تربیت باید هر چه دقیق‌تر و حکیمانه‌تر انجام گیرند، این دقت و حکمت از طریق برنامه ریزی حاصل می‌شود.» (ملکی، ۱۳۸۶، ص ۱۸)

در نظام تعلیم و تربیت یک جامعه عناصر و مؤلفه‌های گوناگونی وجود دارد. یکی از مهم‌ترین اجزای آن برنامه درسی است که در واقع کیفیت کار در نظام آموزشی وابسته به عملکرد شایسته برنامه ریزان درسی و تدوین برنامه درسی مطلوب است. به ویژه در عصر حاضر که گسترش و پیشرفت دانش بشری با سرعت شگفت‌انگیزی در جریان است، اهمیت امر برنامه ریزی درسی بیش از پیش نمایان می‌شود. در فرایند کار برنامه ریزی درسی فعالیت‌های گوناگونی انجام می‌شود و آنچه عملاً مورد استفاده قرار خواهد گرفت فراورده‌های این فرایند است. کتاب درسی به عنوان رایج‌ترین و مهم‌ترین این فراورده‌ها در برخی نظام‌های آموزشی اهمیت بیشتری دارد. (ملکی، ۱۳۸۵)

با توجه به اینکه محتوای برنامه‌های درسی دربرگیرنده تمام فعالیت‌های یاددهی - یادگیری و تجارب دانش‌آموزان می‌باشد و از آنجا که در بسیاری از موارد کتاب درسی، تنها وسیله آموزشی است که در اختیار معلم قرار دارد و فرایند تدریس - یادگیری صرفاً به اتکای محتوای برنامه و ارزش‌های مطرح شده در آن صورت می‌پذیرد و انواع ارزشیابی‌های تحصیلی و امتحانات بر اساس محتوای کتاب‌های درسی و برنامه آموزشی مربوط صورت می‌گیرد، نقش کتاب به عنوان برنامه آموزش، بسیار مهم تلقی شده و جای تعمق، بررسی و تتبع فراوان دارد. (رئیس دانا، ۱۳۷۴)

در نظام آموزش و پرورش ایران، کتاب درسی مهمترین و اغلب تنها فراورده‌ای است که به طور فراگیر در اختیار مجریان برنامه و دانش‌آموزان قرار می‌گیرد. در واقع محتوا و کیفیت یادگیری دانش‌آموزان را معین می‌کند. لذا این امر بیانگر اهمیت کتاب درسی است و از آنجایی که نحوه انتخاب، تنظیم و تدوین محتوای کتاب‌های درسی در واقع محتوای یادگیری دانش‌آموزان را تعیین می‌کند، همواره مورد توجه ویژه بوده است بنابراین دقت و اهتمام کافی در تدوین محتوا با توجه مسائل و یافته‌های جدید علوم تربیتی و طراحی آموزشی، و انطباق با نیازهای دانش‌آموزان و جامعه، از اهمیت خاصی برخوردار است.

پژوهش حاضر سعی دارد که میزان انطباق محتوای کتاب عربی (۱) پایه اول مقطع متوسطه را بر اساس «الگوی طراحی مریل» مورد تحلیل قرار داده و مشخص نماید که در تدوین محتوای این کتاب، تا چه اندازه از الگوی طراحی مریل (نظریه نمایش اجزاء) که یک الگوی شناختی و از جمله الگوهای خرد و اجرائی در زمینه طراحی آموزشی است، استفاده شده است.

۱-۱: بیان مسأله

«کتاب درسی یکی از مواد آموزشی است و نقش مهمی در تأمین اهداف آموزشی و پرورشی ایفا می‌کند. در نظام های آموزشی متمرکز، کتاب درسی به عنوان محصول فرایند برنامه ریزی درسی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. لذا هر گونه تصمیم در خصوص عناصر اصلی برنامه درسی، در کتاب درسی نیز باید نمود داشته باشد.» (ملکی، ۱۳۸۵، ص ۱۵۷)

«کتابهای درسی به خاطر اهمیت زیادی که در تدوین محتوا و خط مشی آموزشی دارند، کانون توجه تمامی دست اندرکاران آموزش و پرورش می باشند. اهمیت کتابهای درسی در نظام های آموزشی متمرکز، مانند ایران که تقریباً تمام عوامل آموزشی بر اساس محتوای آن تعیین و اجرا می شود، بیش از سایر انواع نظامهای آموزشی می باشد. و به خاطر همین اهمیت بیش از حد است که صرف وقت نیروهای متخصص در بررسی و تحلیل کتابهای درسی می تواند راهگشای حل بسیاری از مشکلات جاری آموزشی باشد.» (فردانش، ۱۳۷۲، ص ۷۹)

در کشور ما که کتاب درسی وسیله اصلی تعلیم و تربیت را تشکیل می دهد و معلمان و دانش آموزان در فعالیتهای یاددهی و یادگیری به این ماده آموزشی تکیه دارند تهیه و تولید کتابهای درسی مناسب و تجدیدنظر و بازنگری در کتابهای درسی تولید شده امری بسیار ضروری است. (ملکی، ۱۳۸۵) بنابراین لازم است که محتوای کتابهای درسی با توجه به اصول نوین طراحی آموزشی تدوین گردند تا بتوانند مثمرتر واقع شوند.

الگوی مریل الگویی شناخته شده در زمینه طراحی آموزشی است. در این الگو هر موضوع محتوایی، بر اساس نوع آن و بر اساس سطح عملکردی که پس از آموزش از شاگرد انتظار می رود، روش آموزش خاص خود را می طلبد. در الگوی مریل معلم به تناسب موضوع (حقایق، مفاهیم، روش کارها و قوانین) به تعیین سطح عملکرد (یادآوری، کشف و ابداع) می پردازد.

بر اساس این الگو، آموزش به سه بخش ارائه، تمرین و ارزشیابی تقسیم می شود. معلم می تواند جهت غنی کردن آموزش، از شرح و بسط های ثانوی (شکل ارائه، کمکی، حافظه ای، بازخوردی، پیش نیاز و زمینه ای) استفاده کند.

الگوی مریل با ارائه راه حل های عملی و موثر طراحی آموزشی به تقسیم بندی هدف های آموزشی مفهوم جدیدی داده است. طبق این الگو در مورد هر یک از اهداف درس می توان با

تعیین سطح عملکرد مورد نظر و همچنین نوع موضوع آموزش، نحوه ارائه و تدریس و نیز ارزشیابی را به طور دقیق تعیین نمود.

از آنجا که زبان عربی ریشه های عمیقی در زبان، فرهنگ و باورهای دینی و مذهبی ما دارد، آموزش این زبان در چارچوب نظام آموزشی کشور ما از اهمیت ویژه ای برخوردار است و نگاه به این زبان، به عنوان یک زبان بیگانه نیست. زبان عربی، زبان فرهنگ و آیینی است که از آن ماست! و دانش آموزان این زبان را به عنوان یک زبان مکمل، در کنار زبان فارسی فرا می گیرند. (متقی زاده و میرحاجی، ۱۳۸۵)

آموزش زبان عربی در نظام آموزشی کشور ما به صورت مرحله ای، و در دو مرحله مقدماتی و پیشرفته انجام می گیرد که مرحله مقدماتی در دوره راهنمایی و مرحله پیشرفته در مقطع متوسطه، در دو شاخه عمومی و اختصاصی (برای علوم انسانی) انجام می گیرد. و مهمترین و تنها رسانه ای که برای آموزش این زبان به صورت رسمی استفاده می شود، کتاب درسی عربی است. لذا دقت و اهتمام کافی در تدوین محتوای این کتاب و توجه به اصول طراحی آموزشی، بسیار حائز اهمیت است. بنابراین با توجه به اهمیت و نقش طراحی آموزشی در تهیه و تدوین کتب درسی و نیز تفکیک انواع عملکردها و موضوعات، الگوی طراحی مریل، که برای اولین بار در طبقه بندی هدف های آموزشی، تفکیک انواع عملکردها و موضوعات و نیز ارائه راه حل های عملی و موثر طراحی آموزشی که معنی و مفهوم جدیدی به تقسیم بندی اهداف آموزشی می دهد را مطرح کرده است، برای طراحی کتاب عربی (۱) مناسب به نظر می رسد. به همین منظور در پژوهش حاضر سعی شده است با تحلیل محتوای کتاب عربی (۱) پایه اول مقطع متوسطه، به این سوال پاسخ داده شود که آیا طراحی محتوای این کتاب با اهداف آموزشی، نوع موضوع و عملکرد مورد انتظار تناسب دارد یا خیر؟

۱-۲: ضرورت و اهمیت تمقیق

شیوه ارائه محتوای کتاب درسی، در صورتی که به طور صحیح و دقیق و با استفاده از آخرین یافته های دانش طراحی آموزشی باشد، می تواند در جریان آموزش نقش اساسی داشته باشد و برنامه درسی را اثربخش و سودمند سازد.

از آنجا که معلمین و کتابهای درسی، در جریان اصلی راه یافتن معلومات به دانش آموزان هستند، ضرورت توجه به این دو عامل در مجموع نظام آموزش و پرورش اهمیت ویژه ای می یابد. بر همین اساس امروزه توجه به روش های صحیح برنامه ریزی و تألیف کتاب های درسی و همچنین تربیت معلمان ورزیده و کارآمد در صدر برنامه های توسعه نظام های آموزش و پرورش جهانی قرار دارد. (احمدی، ۱۳۶۷)

تحلیل و ارزشیابی صحیح از محتوای کتاب درسی، با توجه به سایر عوامل مؤثر در کارایی آموزشی، امکان قضاوت و تصمیم گیری در مورد مطلوب بودن محتوا را فراهم می سازد. در نظام آموزشی فعلی کشور بیشتر فعالیتهای آموزشی در چارچوب کتاب درسی صورت می پذیرد. از جمله مواردی که می توان به آنها اشاره کرد:

- ◀ تدارک مجموعه ای از فرصت های یادگیری جهت تحقق بخشیدن به هدف های کلی و جزئی آموزش و پرورش از طریق محتوای کتاب درسی امکان پذیر است.
- ◀ در تمام کشور برای هر ماده درسی در هر پایه تحصیلی یک کتاب درسی تألیف و توزیع می شود.
- ◀ معلمان فعالیتهای خود را بر محور کتاب درسی متمرکز می سازند.
- ◀ امتحان و ارزشیابی بیشتر محدود به مطالب و محتوای درسی است.
- ◀ به خاطر اهمیت زیاد کتب درسی در تعیین محتوا و خط مشی آموزشی، کتاب درسی کانون توجه تمامی دست اندرکاران آموزش و پرورش می باشد.
- ◀ نامناسب بودن شرایط آموزشی مانند پرجمعیت بودن کلاس ها، کمبود و یا فقدان وسایل کارگاهی و آزمایشگاهی استفاده بیشتر از کتاب درسی را تشدید می کند.
- ◀ هر سال مبالغ هنگفتی از بودجه کشور برای چاپ و توزیع کتاب های درسی در تیراژ بالا برای میلیون ها دانش آموز هزینه می شود.

◀ یادگیری محتوای کتاب درسی از جانب معلمان، والدین و دانش آموزان به عنوان مهمترین عامل موفقیت در آینده شغلی و تحصیلی قلمداد می شود. (یار محمدیان، ۱۳۸۱)

با توجه به اهمیت و ضرورت آموزش زبان عربی، اهمیت و ضرورت بررسی و تحلیل کتاب آموزش عربی در سال اول مقطع متوسطه از جهت مطابقت با الگوی طراحی مریل که یکی از الگوهای طراحی در سطح خرد است، قابل توجه است. زیرا کتاب درسی اولین و پرمصرف ترین وسیله یادگیری برای دانش آموزان است و لازم است که به طور کامل بیانگر اهداف و مقاصد تربیتی باشد. ممکن است کتاب درسی توسط عالم ترین مؤلف تدوین شود، اما محتوای کتاب زمانی موثر خواهد بود که برای دانش آموزان مناسب و کارا باشد. گاهی اوقات مشکل غیر موثر بودن برنامه درسی به دلیل نامناسب بودن محتوا نیست بلکه چگونگی انتخاب محتوا ممکن است یادگیری را مشکل سازد و نتایج کمتری به بار آورد.

بنابراین بدیهی است که بررسی کتاب مذکور [عربی (۱)] و ارجاع نتایج حاصله به فرآیند برنامه ریزی درسی به منظور پی بردن به کاستی ها و نارسائی های آن و اقدام در جهت رفع این کاستی ها از اهمیت خاصی برخوردار است. همچنین ضروری است که چنین بررسی هایی بر اساس چارچوب علمی و تخصصی انجام گیرد. الگوی طراحی مریل با توجه به ویژگیهایی که دارد، می تواند در تحلیل محتوای کتاب درسی در این زمینه، مفید و موثر باشد.

۳-۱: اهداف کلی پژوهش

۱. بررسی میزان انطباق محتوای کتاب عربی (۱) پایه اول مقطع متوسطه بر اساس الگوی طراحی مریل
۲. ارائه پیشنهادات لازم برای برنامه ریزان و تهیه کنندگان کتب درسی عربی مقطع متوسطه به منظور بهبود و اصلاح آنها.

۱-۳-۱: اهداف جزئی پژوهش

۱. مشخص کردن نوع دانش و توانایی که کتاب عربی (۱) در دانش آموزان ایجاد می کند.
۲. مشخص کردن سطوح عملکرد موضوعات کتاب عربی (۱).
۳. تعیین انواع ارائه اولیه و تناسب آنها با موضوع و عملکرد مورد انتظار.
۴. بررسی میزان رعایت اصل «تفکیک» در کتاب عربی (۱) سال اول مقطع متوسطه.
۵. بررسی میزان رعایت اصل «تنوع» در کتاب عربی (۱) سال اول مقطع متوسطه.
۶. بررسی میزان رعایت اصل «همتا سازی» در کتاب عربی (۱) سال اول مقطع متوسطه.
۷. بررسی میزان رعایت اصل «سطح دشواری» در کتاب عربی (۱) سال اول مقطع متوسطه.
۸. ارائه راهکارهای مناسب مطابق با الگوی مریل جهت بهبود محتوای کتاب عربی (۱).

۴-۱: سوالات پژوهش

پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به سوالات زیر می باشد:

۱. محتوای کتاب عربی (۱) اول متوسطه چه نوع دانش و محتوایی (حقایق، مفاهیم، روش کار و قوانین) را در دانش آموزان ایجاد می کند؟
۲. محتوای کتاب عربی (۱) اول متوسطه با هدف ایجاد کدام یک از سطوح عملکرد (یادآوری، کاربرد، کشف یا ابداع) طراحی شده است؟
۳. آیا نحوه ارائه اولیه محتوای کتاب، با توجه به الگوی مریل، با نوع موضوع و نوع عملکرد مورد انتظار تناسب دارد؟
۴. آیا اصل «تفکیک» در طراحی کتاب درسی عربی (۱) رعایت شده است؟
۵. آیا اصل «تنوع» در طراحی کتاب درسی عربی (۱) رعایت شده است؟

۶. آیا اصل «همتا سازی» در طراحی کتاب درسی عربی (۱) رعایت شده است؟
۷. آیا اصل «سطح دشواری» در طراحی کتاب درسی عربی (۱) رعایت شده است؟

۱-۵: تعریف واژگان و اصطلاحات پژوهش

الف) تعاریف نظری

تحلیل^۱: تحلیل از فعل یونانی (Analusis) با همان تلفظ (Analysis) به معنای جدا کردن هر چیزی به اجزاء و یا عناصر تشکیل دهنده اش است، و به معنای دقیق تر، تحلیل شامل «خرد کردن» و یا تجزیه یک کل به اجزاء تشکیل دهنده اش برای پیدا کردن یا شناختن ماهیت، نسبت به عمل و روابط اجزاء است. (تقی پور ظهیر، ۱۳۷۸، ص ۳۰)

محتوا^۲: محتوا عبارت است از مجموعه مفاهیم، مهارتها و گرایشهایی که از سوی برنامه ریزان انتخاب و سازماندهی می شود. در عین حال محتوا آثار حاصل از فعالیتهای یاددهی - یادگیری معلم و شاگرد را نیز دربرمی گیرد. (ملکی، ۱۳۸۵)

تحلیل محتوا^۳: تحلیل محتوا یک روش علمی برای ارزشیابی و تشریح عینی و منظم پیام های آموزشی است. (شعبانی، ۱۳۸۲)

کتاب درسی^۴: کتابی که موضوع معینی را مطالعه و بررسی می کند، به طور منظم تهیه شده است، برای سهم خاصی از آموزش به کار می رود و مانند یک منبع اصلی درباره مطالعه یک موضوع در رشته معینی مورد استفاده قرار می گیرد. (شعاری نژاد، ۱۳۶۴)

الگو^۵: الگو نقشه کلی انجام کاری است که بنا به مقتضیات و وضعیت جزئیات اجرایی، می توان در آن تغییراتی ایجاد کرد. (فردانش، ۱۳۸۴)

طراحی آموزشی^۶: به شناسائی، رشد و توسعه و اعمال روش های خاص آموزشی برای دستیابی به اهداف مشخص آموزشی برای یک محتوای خاص و شاگردان خاص اطلاق می شود. (لشین و دیگران، ۱۳۸۵، ص ۹)

1. Analysis

2. Content

3. Content Analysis

4. Textbook

5. Model

6. Instructional Design

الگوی طراحی آموزشی مریل: این الگو از جمله الگوهای برگرفته از روانشناسی شناختی بوده و بیشتر به مسایل خرد و اجزائی آموزش می پردازد. در این الگو با توجه به نوع موضوع سطح عملکرد جداگانه ای منظور می شود. (فردانش، ۱۳۸۴)

ب) تعاریف عملیاتی

الگو: در این پژوهش منظور به طور خاص الگوی طراحی مریل است.

تحلیل محتوا: نتایجی که از چک لیست محقق ساخته که بر اساس الگوی طراحی مریل برای کتاب عربی (۱) سال اول مقطع متوسطه تهیه شده است، به دست می آید.

کتاب درسی: در این پژوهش منظور کتاب درسی عربی (۱) مقطع متوسطه است.

محتوا: در این پژوهش منظور محتوای کتاب درسی عربی (۱) پایه اول مقطع متوسطه است.

حقایق: حقایق در الگوی طراحی مریل شامل اطلاعاتی مانند اسامی خاص، تاریخ حوادث مهم، نام اماکن، علامات و نشانه های قراردادی در موضوعات مختلف است.

مفاهیم: به مجموعه ی اشیاء، حوادث و پدیده هایی گفته می شود که دارای خصوصیات ویژه و نام مشترک باشند.

روش کار: روش کار مجموعه نظام یافته اعمال و فعالیتهایی است که برای رسیدن به یک هدف یا حل یک مسأله یا تولید یک محصول خاص صورت می گیرد.

قوانین: اصول یا قوانین عبارت است از روابط علت و معلولی بین پدیده ها و شرایطی که برای تفسیر و تبیین حوادث به کار می رود.

یادآوری: با توجه به الگوی طراحی مریل، عملکرد یادآوری؛ جستجو در حافظه به منظور بازیافتن اطلاعات آموخته شده قبلی است.

کاربرد: با توجه به الگوی طراحی مریل، عملکرد کاربرد؛ اعمال موضوعات آموخته شده در موقعیت های جدید است.

کشف و ابداع: با توجه به الگوی طراحی مریل، عملکرد کشف و ابداع؛ دستیابی به موضوع و جمع بندی جدید می باشد.

تفکیک: مشخص کردن و جدا نمودن ارائه اولیه از ارائه ثانویه در کتاب عربی (۱).

تنوع: آوردن مثال های در حد امکان متنوع از یک مفهوم، برای هر درس.

۱۱	طرح تحقیق	فصل ۱
----	-----------	-------

همتاسازی: ارائه مثال ها همراه با غیر مثال ها در ارائه قواعد درس عربی.

سطح دشواری: ارائه کردن طیفی از مثال های ساده و دشوار برای هر قاعده از درس عربی.

فصل دوم:

پیشه و ادبیات تحقیق